

Curtea Supremă de Justiție

D E C I Z I E

04 noiembrie 2014

mun.Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Nicolae Gordilă,

Judecători – Elena Covalenco, Liliana Catan, Iurie Diaconu, Ion Guzun,

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Djulieta Devder, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 martie 2014, în cauza penală în privința lui

Iliescu Nicolae Ion, născut la 06 noiembrie 1974, originar și domiciliat în s.Onițcani, r-nul Criuleni

și

Buzgan Oleg Trofim, născut la 01 iunie 1988, originar și domiciliat în mun.Chișinău, str.M.Dragan 14/1, ap.6.

Termenul examinării cauzei :

1. 12.07.2012 - 30.12.2013 - prima instanță,

2. 29.01.2014 - 19.03.2014 - instanța de apel,

3. 06.06.2014 - 11.11.2014 - instanța de recurs.

Procedura prevăzută de art.431 alin.(1) pct.1¹) Cod de procedură penală legal executată.

Colegiul penal lărgit asupra recursului,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău din 30 decembrie 2013, Iliescu Nicolae și Buzgan Oleg au fost achitați de sub învinuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art.152 alin.(2) lit.e) Cod penal, pe motiv că există o cauză care înlătură caracterul penal al faptei, prevăzute de art.36 Cod penal - legitima apărare.

2. De către organul de urmărire penală, Iliescu Nicolae și Buzgan Oleg au fost puși sub învinuire pentru faptul că, la 01 mai 2012, ora 00⁰⁵, activînd în calitate de angajați ai agenției de securitate SRL „Bercut Grup” și aflîndu-se în marketul „Nina Com” din str.Sarmisegetuza 15/1, mun.Chișinău, unde au fost chemați pentru aplanarea unui conflict, urmărind scopul vătămării integrității corporale și sănătății a cet.Rusu Ion, Iliescu Nicolae l-a stropit pe ultimul în față cu gaz lacrimogen, după care împreună cu Buzgan Oleg i-au aplicat lovituri cu bastonul în diferite regiuni ale corpului cauzîndu-i acestuia, conform raportului de expertiză medico-legală nr.1279/D din 04.06.2012, vătămări corporale medii

sub formă de traumatism cranio-cerebral închis, manifestat prin comoție cerebrală, fractură fără deplasare a osului radial stîng.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către procuror, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri, prin care inculpații să fie recunoscuți vinovați și condamnați în baza art.152 alin.(2) lit.e) Cod penal la cîte 5 ani închisoare, fiecare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probă de cîte 3 ani, pe motiv că instanța în urma cercetării probelor prezentate de partea acuzării, incorect a ajuns la concluzia că inculpații, în scopul înlăturării unei agresiuni ce vizează valori sociale importante, au acționat în stare de legitimă apărare, de rînd ce acțiunile acestora, care de comun acord i-au cauzat părții vătămate vătămări corporale medii, au realizat latura obiectivă a infracțiunii incriminate; - instanța nu a luat în calcul faptul că nici unuia din inculpați nu i-au fost cauzate careva leziuni corporale, fapt ce demonstrează că dînsii nu a fost supuși atacului real, material și imediat din partea părții vătămate, iar reținînd declarațiile inculpatului O.Buzgan date în ședința de judecată, precum că el a presupus că partea vătămată și martorii Iu.Samson și Ig.Boboc, puteau să-l lovească din spate, din care motiv a aplicat bastonul de cauciuc, rezultă că atacul nu a existat în realitate; - instanța a lăsat fără apreciere și motivul apariției conflictului, care a început din cauza că partea vătămată a solicitat vînzătoarei să-i prezinte condica de reclamații, și aceasta a alertat agenții de pază, care în loc să aplaneze situația, dimpotrivă au aplicat violență și mijloace speciale față de I.Rusu; - nu a analizat instanța care a fost necesitatea aplicării forței fizice și a mijloacelor speciale în privința părții vătămate, care nu a aplicat și nici nu a încercat să aplice forța fizică sau să atace persoanele care se aflau în magazin, luînd în considerare dezvoltarea fizică și pregătirea profesională a inculpaților în comparație cu cea a părții vătămate; - incorectă este și concluzia instanței, precum că existența legitimei apărări a fost dovedită nu numai de către inculpați, dar și de o parte din martorii părții acuzării, însă nu a indicat care sînt acei martori și acele declarații care demonstrează faptul dat, prin urmare instanța și-a baza concluzia doar pe declarațiile inculpaților, care în scopul eschivării sale de la răspundere penală, care urmau a fi apreciate critic.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 martie 2014, apelul procurorului a fost respins, ca nefondat.

Instanța de apel și-a motivat soluția prin faptul că, prima instanță a verificat complet sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și corect a dispus achitarea inculpaților în baza art.152 alin.(2) lit.e) Cod penal, pe motiv că fapta lor nu constituie infracțiune, aceștia acționînd în limitele legitimei apărări, deoarece din probele aduse în susținerea învinuirii nu s-a demonstrat intenția directă a inculpaților în cauzarea vătămarilor corporale medii, corect reținîndu-se în acest sens declarațiile inculpatului N.Iliescu, care a afirmat că partea vătămată nu a dorit benevol să iasă din magazin și dînsul l-a împins afară, iar O.Buzgan a declarat că dînsul l-a scos afară pe Iu.Samson, solicitîndu-le să se liniștească, că de altfel vor fi nevoiți să aplice mijloace speciale, însă aceștia continuau să strige și să-i împingă, încercînd să-i atace, din care motiv i-au stropit cu gaz lacrimogen, pe care îl aveau în dotare, iar O.Buzgan a aplicat în privința lor bastonul de cauciuc, după care au apelat serviciul 902, precum și a martorilor A.Guștiuc-Beșliu, S.Jaloba, care au confirmat declarațiile inculpaților.

Totodată, instanța de apel a dat apreciere critică declarațiilor părții vătămate, pe motiv că acestea nu sînt consecvente și nu pot fi puse la baza unei învinuiri, precum și a martorilor I.Boboc, V.Vovcenco și E.Vovcenco, pe motiv că aceste declarații se contrazic între ele și cu probele cercetate în ședința de judecată, din care rezultă că anume I.Rusu a admis acțiuni provocatorii față de N.Iliescu și O.Buzgan, care aflîndu-se în exercițiul atribuțiilor de serviciu, urmau să curme și să stopeze acțiunile ilegale ale ultimului de încălcare a ordinii publice în incinta marketului, a cărui pază este de obligațiunea lor de serviciu, astfel urmare a atacului direct și a acțiunilor părții vătămate, inculpații au fost nevoiți să folosească gazul lacrimogen și bastonul de cauciuc pentru a se autoapăra de acțiunile acestuia.

De asemenea, instanța de apel a considerat că, în cazul dat, acțiunile inculpaților au fost îndreptate întru curmarea și evitarea unor eventuale prejudicii sănătății ce ar fi putut fi cauzate în urma agresiunilor fizice ale părții vătămate.

Nefondat a considerat instanța de apel și argumentul procurorului, precum că atacul nu a existat în realitate, deoarece din declarațiile inculpatului O.Buzgan, rezultă că Iu.Samson și Ig.Boboc, se aflau la spatele lui, aceștia avînd posibilitatea de a le aplica lovituri, prin urmare atacul a fost real.

Astfel, instanța de apel a considerat că în cauză pe deplin s-a constatat starea de legitimă apărare în acțiunile inculpaților, iar sentința primei instanțe este una legală și fondată.

5. Împotriva deciziei instanței de apel a declarat recurs ordinar procurorul care, invocînd temeiul prevăzut la art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, a solicitat casarea acesteia, cu remiterea cauzei la rejudecare, pe motiv că instanța de apel neîntemeiat a menținut soluția primei instanțe, prin care s-a constatat că inculpații au acționat în limitele legitimei apărări și a preluat concluziile formulate de prima instanță, fără a da o apreciere justă suportului probatoriu prezentat de partea acuzării, și fără a se expune asupra necesității aplicării forței fizice de către inculpați, cu folosirea bastonului, atît timp cît partea vătămată fiind stropită cu gaz lacrimogen, era deja immobilizată pe un interval de timp și nu putea efectua careva acțiuni, în rest, invocînd repetat aceleași motive ca și în apel, descrise la pct.3 al prezentei decizii.

6. Judecînd recursul ordinar în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, Colegiul penal consideră că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art.414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecînd apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond.

Verificarea probelor constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, administrarea de noi probe și verificarea sursei din care provin în scopul constatării circumstanțelor care au importanță pentru aflarea adevărului în cauză.

Avînd în vedere aceste prevederi legale, Colegiul penal conchide că instanța de apel nu s-a conformat acestora la judecarea apelului, nu a apreciat

fiecare probă separat adusă de procuror în susținerea învinuirii și nu s-a expus în mod convingător de ce respinge probele adunate pe parcursul urmăririi penale, pe baza cărora procurorul i-a pus pe N.Iliescu și O.Buzgan sub învinuirea prevăzută de art.151 alin.(2) lit.e) Cod penal.

Colegiul penal la acest capitol remarcă că, conform art.93 Cod de procedură penală, probele sînt elemente de fapt dobîndite în modul stabilit de prezentul Cod, care servesc la constatarea existenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei.

Potrivit alin.(2) al acestei norme, ca probe sînt considerate declarațiile bănuitului, învinuitului, inculpatului, ale părții vătămate și a martorilor, raportul de expertiză, corpurile delictive, obținute în conformitate cu prevederile legii.

Din materialele dosarului reiese că, în confirmarea învinuirii, procurorul ca probă a adus declarațiile părții vătămate I.Rusu, a martorilor V.Vovcenco, E.Vovcenco și Ig.Boboc, date în cadrul urmăririi penale, cît și în cadrul cercetării judecătorești, raportul de expertiză medico-legală a părții vătămate, asupra cărora instanța de apel a decis că acestea nu fac dovada vinovăției lui N.Iliescu și O.Buzgan de săvîrșirea infracțiunii imputate lor, concluzionînd că aceștia au fost în stare de legitimă apărare respingînd un atac direct, imediat, material și real îndreptat împotriva lor.

Colegiul reține că, conform art.101 Cod de procedură penală, sub aprecierea probelor se are în vedere că fiecare probă are o anumită importanță, justificată prin informațiile pe care le oferă în aflarea adevărului.

După cum rezultă din procesul-verbal al ședinței instanței de apel, în ședință s-au dat citire probelor din dosar - declarațiilor inculpaților O.Buzgan și N.Iliescu, a părții vătămate I.Rusu, a martorilor S.Jaloba, E.Vovcenco, V.Vovcenco, A.Guștiuc-Beșliu, Iu.Samson. Ca probe ale cauzei acestea cuprind informații, care procurorul le-a prezentat instanței în sprijinul învinuirii sub care au fost puși O.Buzgan și N.Iliescu - vătămarea intenționată medie a integrității corporale și a sănătății, săvîrșită de două persoane.

Lecturînd textul deciziei adoptate, Colegiul constată că modalitatea de motivare a soluției denotă că instanța de apel nu a apreciat la justa valoare probele menționate în ansamblu, din punct de vedere al coroborării lor, expunîndu-se precum că nu dovedesc vinovăția inculpaților O.Buzgan și N.Iliescu, pe cînd, după cum susține procurorul, acestea în coroborare una cu alta, confirmă vinovăția inculpaților în săvîrșirea infracțiunii incriminate.

La fel, Colegiul penal reține că, instanța de apel, menținînd soluția primei instanțe de achitare a inculpaților, pe motiv că aceștia au acționat în limitele legitimei apărări, nu a descris și motivat temeiurile pentru legitima apărare în raport cu fiecare criteriu specific legitimei apărări în sensul art.36 alin.(2) Cod penal, nu a adus motive întemeiate pentru a-și fundamenta soluția, precum că inculpații au acționat față de partea vătămată în stare de legitimă apărare, deoarece, lecturînd textul deciziei, aceasta s-a limitat la niște presupuneri, precum că partea vătămată avea un comportament agresiv și neadecvat și își continua acțiunile sale prejudiciabile, fără a face trimitere la careva probe ce ar confirma circumstanțele date.

Instanța de apel nu a indicat prin care probe concrete se confirmă faptul că inculpații au săvârșit fapta pentru a respinge un atac direct, imediat, material și real, îndreptat împotriva lor, de rînd ce partea vătămată nu a încercat și nu a aplicat forța fizică, adică nu a manifestat careva agresiune și nu a folosit careva arme sau obiecte ce ar avea consecințe ireparabile, sau ar fi pus în pericol valorile protejate de lege, fără a se expune asupra faptului dacă mai crea partea vătămată un risc real pentru inculpați, care l-au stropit cu gaz lacrimogen, imobilizîndu-l pe o perioadă de timp, întru necesitatea aplicării forței fizice, cu folosirea bastonului.

Mai mult, Colegiul ține să enunțe că sînt condiții cumulative care caracterizează atacul pentru ca acesta la rîndul său să justifice, să legitimizeze actul de apărare. Absența oricăreia dintre aceste cerințe care caracterizează atacul înlătură legitimitatea actului de apărare, adică acesta trebuie să fie direct, imediat, material și real.

Atacul este considerat real atunci cînd acțiunea lui a început sau este gata să înceapă, ținînd cont de împrejurările concrete ale cauzei. Un indiciu al caracterului real al atacului este intervalul mic dintre momentul începerii atacului și momentul apariției pericolului. Dacă acest interval este mai mare, în așa fel încît să existe posibilitatea înlăturării lui prin alte mijloace decît săvîrșirea faptei prevăzute de legea penală, atacul nu poate fi considerat ca imediat și nu legitimează acțiunea de apărare.

Reieșind din conținutul deciziei, instanța de apel a concluzionat că *”acțiunile inculpaților au fost îndreptate întru curmarea și evitarea unor eventuale prejudicii sănătății ce ar fi putut fi cauzate în urma agresiunilor fizice ale părții vătămate”*, adică a unui atac eventual. Astfel, instanța pripit a tras concluzia că atacul a fost real și inculpații corect au aplicat forța fizică, presupunînd că atît partea vătămată, cît și persoanele ce se aflau cu acesta puteau să-i lovească.

În cazul legitimei apărări, cum s-a menționat mai sus, se cere întrunirea tuturor condițiilor privitoare la atac, pericol și apărare, condiții legate între ele printr-un nexrem causal, în sensul că atacul trebuie să fie cauza pericolului, iar pericolul să provoace nevoia apărării. Simpla prezență a atacului, care îndeplinește toate condițiile cerute de lege, nu poate legitima o apărare dacă nu creează un pericol actual și grav. Atacul nu poate fi considerat actual dacă nu s-a ivit încă pericolul sau dacă acesta a trecut.

Astfel, dacă făptuitorul presupune în mod eronat existența unui atac și a stării de pericol ori dacă, deși confruntat cu un atac real care nu pune în pericol valorile protejate, dar pe care îl apreciază în mod eronat ca fiind apt să le lezeze, condiția pericolului nu va fi îndeplinită și, în consecință, lipsește starea de legitimă apărare.

Prematură este și constatarea instanței, precum că inculpații au respins un atac direct, din care motiv au fost nevoiți să folosească mijloacele speciale din dotare, reținînd în aces sens declarațiile inculpaților și ale martorilor A.Guștiuc-Beșliu și S.Jalbă, care au specificat că partea vătămată din motiv că nu i s-a dat condica de sugestii și reclamații, a început a manifesta un caracter agresiv față de vînzătoare, iar cînd au venit agenții de pază acesta a devenit și mai agresiv, deoarece nici unul din persoanele date nu au comunicat că partea vătămată să fi

agresat fizic pe cineva din magazin, sau pe colaboratorii de pază, care au fost alertați de vânzătoare, doar că s-a adresat cu cuvinte necenzurate în adresa ultimei.

Pripită este și concluzia instanței că inculpații întru totul au respectat cerințele art.28 alin.(4) lit.a) și art.29 alin.(1) lit.a), b) al Legii nr.283 din 04.07.2003, privind activitatea particulară de detectiv și de pază, deoarece aplicarea forței fizice și a mijloacelor speciale de către personalul care participă la activitatea de pază, trebuie inițial să fie precedată de un avertisment privind intenția recurgerii la ele sau a face uz de aceste mijloace, acordând timp suficient întru îndeplinirea cerințelor sale, prin ce a fost încălcat principiul proporționalității, deoarece considerarea unei fapte prevăzute de legea penală ca fiind săvârșită în legitimă apărare impune cercetarea condițiilor desprinse din dispozițiile art.36 Cod penal privitoare pe de o parte *la atac* și pe de altă parte privitoare *la apărare*.

Pentru a fi legitimă, apărarea trebuie să îndeplinească mai multe condiții: să se realizeze printr-o faptă prevăzută de legea penală, să fie precedată de atac, să fie îndreptată împotriva agresorului, să fie necesară pentru înlăturarea atacului, să fie proporțională cu atacul.

Proporționalitatea apărării cu gravitatea atacului are în vedere respectarea unei echivalențe între actul de apărare și cel de atac, astfel că la un atac îndreptat împotriva integrității corporale se poate riposta cu o faptă de apărare ce privește integritatea corporală a agresorului, luând în considerare nu numai valorile împotriva cărora s-a îndreptat atacul și actele de apărare, ci și toate împrejurările în care s-a produs agresiunea (intensitatea, mijloacele aplicate, timpul, locul, forța și posibilitățile atacantului și apărătorului - vîrstă, sex, starea sănătății), iar dacă apărarea este vădit disproporționată față de gravitatea atacului și de împrejurările în care acesta a avut loc, fapta se consideră săvârșită cu depășirea limitelor legitimei apărări.

Astfel, instanța de apel nu s-a expus asupra proporționalității între acțiunile părții vătămate și cele ale inculpaților, și nu a dat nici o apreciere faptului că mai întâi partea vătămată a fost immobilizată fiind stropită cu gaz lacrimogen, apoi, potrivit raportului de expertiză medico-legală nr.1279/D din 04 iunie 2012, acestuia i-au fost aplicate circa 4-5 lovituri, cu un corp contodont dur, în urma căreia dînsul s-a ales cu fractură fără deplasare a osului radial stîng, traumatism cranio-cerebral închis, manifestat prin comoție cerebrală și echimoze pe membrele inferioare, fapt ce face pripită concluzia instanței privind starea de “legitima apărare”.

Instanța de apel, după cum indică și procurorul în recurs, a lăsat fără apreciere probele prezentate de acuzare în confirmarea vinovăției inculpaților în săvârșirea infracțiunii incriminate, și anume declarațiile părții vătămate I.Rusu, a martorilor E.Vovcenco, V.Vovcenco, Ig.Boboc, I.Samson (date în cadrul urmăririi penale), din care rezultă că inculpații fără a fi agresați de către partea vătămată, l-au scos afară unde au aplicat față de el gaze lacrimogene și i-au aplicat lovituri cu bastonul în diferite regiuni ale corpului, iar la întrebarea din ce motiv aplică violență asupra persoanei date, agenții de pază au răspuns că dînsul s-a adresat cu cuvinte necenzurate în adresa lor, astfel că instanța nu și-a motivat soluția privind respingerea acestor probe.

În asemenea condiții, Colegiul consideră că instanța de apel preamatur a menținut soluția primei instanțe de achitare a inculpaților, fără a se pronunța asupra tuturor motivelor invocate de partea acuzării, prin ce a admis erori de drept, care nu pot fi corectate de instanța de recurs, ceea ce potrivit legii, impune admiterea recursului, casarea hotărârii atacate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel are obligația ca în conformitate cu art.414 Cod de procedură penală, să verifice legalitatea și temeinicia sentinței atacate, să dea o apreciere obiectivă tuturor probelor administrate, având în vedere prevederile art.93-95, 101 Cod de procedură penală, să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apelul și recursul procurorului, iar în dependență de datele obținute, să pronunțe o hotărâre legală, întemeiată și motivată, care să corespundă prevederilor art.417-418 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu prevederile art.434, art.435 alin.(1) pct.2) lit.c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

D E C I D E :

Admite recursurile ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Djulieta Devder, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 martie 2014, în cauza penală în privința lui Iliescu Nicolae și Buzgan Oleg, și dispunere rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Decizia motivată publicată la 16 decembrie 2014.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Elena Covalenco

Liliana Catan

Iurie Diaconu

Ion Guzun